

UČITELJSKI TOVARŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja vsak mesec po celi poli. Velja za celo leto v tiskarnici in po pošti 1 gld. 50 kr. nov. dn., za pol leta 80 kr. nov. dn.

Tečaj I. V Ljubljani 1. malega travna 1861. List 4.

PIRHI.

Čas je pirhe zdaj deliti,
Stara je navada — vem,
S praznimi rokami priti
Tudi jaz „Tovarš“ ne smem.

Vzel sem sabo v torbo svojo
Zalih pirhov ronce tri;
Dobro voljo glejte mojo,
In sprejmite te dari!

V prvem roncu vse bliščeče,
V drugem pisane imam,
V tretjem, kakor mak rudeče, —
Lepših zmisliti ne znam.

Vam, podporniki premili,
Vdano perve podelim!
Naj bi za spričalo bili,
Kak visoko vas častim.

Pisanke pa vam ponudim —
Domoljubom za spomin;
Z vami rad se vedno trudim,
Sem naroda zvesti sin.

Vi tovarši pa vzemite
Tretji ronec pirhov v dar!
V znam ljubezni jih shranite,
Naj za mé vam bode mar!

S čim si učitelj opomore?

Marsikdo bo rekel: „Dobro vem, kako bi si opomogel; dajte mi dobro plačo, lepo vravnano šolo in vsega, česar je vreden pošten delavec, bom kmali drugi mož“ i. t. d. Dobro vemo, iz svoje skušnje, kako težko se učitelj bojuje z mnogoverstnimi skerbmi, ki vedno napolnujejo njegovo družinsko stano, in kako težko požira včasih britke plačila tega sveta za svoje obilne trude in mnogoletne prizadevanja na težavnem učiteljskem polju! — Vendar, ljubi moj, blagor se ti je, ako si pri vsem tem še vedno stari, zvesti učenik, poštenu mož, kakor tirja tvoj lepi poklic. Ljubezen do poklica je tedaj tista tvoja zlata podpora, s katero se boš vedno krepčal in naj bolje opomogel. — Človeka to veseli, kar ima rad, in če ima to, kar ima rad, je srečen in zadovoljen. Ljubezen do poklica stori, da človek vse težave lahko premaga, in da se v vseh žalostnih zadevah umiri in potolaži. Ko bi učitelj imel prav dobro plačo in lepo službo, pa bi zraven ne ljubil svojega stana, bi mu bilo vse to težavna butara, katero bi vedno nevoljen prenašal. —

Kako pa učitelj kaže, da ljubi svoj poklic?

To kaže, ako si

1. s pravim namenom izvoli ta imenitni stan, — tedaj ne zato, ker ga je osoda tako prisilila, in si ne vé drugod kaj pomagati, temuč iz čiste ljubezni do tega lepega poklica, kjer lahko veliko stori za božjo čast in za blagor svoje domovine.

2. Učitelj kaže, da ljubi svoj poklic, ako je vedno ponižen in ni nikoli prevzet in napihnj. Učiteljeva prevzetnost je hud strup, ki mu podkopuje mirno zadovoljnost in pravo srečo. Cvetica ponižnosti je naj lepša v vencu učiteljevih čednosti; brez nje se ne pridobé in ne vodijo mlade serca. Ponižni učitelj govori od vseh dobro, in molči od sebe. Dober učitelj ne postane nikoli prevzet, če bi tudi imel vse sprednosti in zasluženja, kar jih učitelj doseči more. Lepa resnica je, ki pravi: „Prav omikan človek ni nikoli prevzet.“

3. Učitelj kaže, da ljubi svoj poklic, če je resnično pobožen; on vedno misli, da je njegov poklic božja služba, sveto opravilo, in se vedno prizadeva, da služi Bogu in svojemu bližnjemu, ter ne išče puhlega plačila, kterega nam svet daje, ampak se le trudi, da bi spolnoval božjo voljo, ktera ga je postavila v ta lepi stan.

4. Učitelj kaže, da ljubi svoj poklic, če vedno zvesto spolnuje svoje dolžnosti, — tudi takrat, kadar so mu grenke in težavne, kadar ga svet slabo plačuje, ali kadar, namesto da bi žel veselje, zadovoljnost in hvalo, pa mora prenašati grajanje in gerdo nehvaležnost.

5. Učitelj kaže, da ljubi svoj poklic, ako se prizadeva, da se vedno bolj izobražuje. On dobro vé, da je vednost pri duši to, kar so pri telesu oči. Izobražen učitelj je kakor luč, ki sveti po hiši družini, da more delati in se veseliti. Vednost, če ima vest za svojo gospodinjo, je blagoslov, kateri se razširja od dežele do dežele po vsem svetu. — Učitelj, ki ljubi svoj poklic, pa se tudi trudi, da to, kar sam vé, tudi po pravi poti razširja med svoje učence in med vso srenjo. On dobro vé, da bi bila vsa njegova učenost in vednost, kakor pokopan zaklad, če bi ž njo ne znal koristiti svojim učencem in sosedom.

6. Učitelj kaže, da ljubi svoj poklic, če je v vseh rečeh vsem lep izgled. Kaj bi pomagalo, če bi učitelj učil in kazal le z besedo, sam pa bi drugače delal! Kjer ne zdajo lepi nauki in opominjanja, zda lep izgled, po katerem se vsak raje ravna, kakor po suhih pravilih.

Tako, ljubi moj, se vede in obnaša učitelj, komur je njegov lepi poklic pri sercu. On živi veselo in zadovoljno, ker le dobro dela in razširja, kjer in kolikor more, — in njegovo naj večje plačilo mu je presladka svest, da je kaj storil za božjo čast in za srečo svojega naroda.

Lepa odreja.

b. Kako varovati, da se otroci ne spridijo.

Lepa odreja se tudi prizadeva, da otrokom, kolikor je mogoče, odpravlja vse, kar bi jim utegnulo škodovati ali nevarno biti, posebno pa skerbi, da otroci ne pridejo k ljudem, kateri niso za nje, postavim k takim, ki pohujšljivo govoré, se nespodobno vedejo, kolnejo, razgrajajo i. t. d. Učenik naj tedaj svojih učencov nikoli ne pusti samih, naj jim vedno dá kaj opraviti i. t. d. — Rejnik ne sme pozabiti, da so otroci otroci, to je, da so nevedni, nepremišljeni, radovedni, da vse radi poskušajo, vse poželé, da so slabi in se tedaj lahko kaj poško-

dujejo in spridijo. Marsikaj, kar odraščeni nič ne škoduje, škoduje otrokom, in jih spridi. Gledati se mora tudi na osebnost zrejenčev. Različen je človek po telesu, različen še bolj po dušnih zmožnostih in serènih nagnjenjih. Večkrat se mora tedaj kakemu otroku kaj odreči, kar se sme kakemu drugemu dovoliti, — postavim, otrokom, ki preradi blebetajo in hočejo vedno prvi odgovarjati, se ne sme pustiti, da bi prepogosto odgovarjali; takim pa, ki so bolj boječi in tihi, naj se dovoli govoriti in glasno odgovarjati.

Rejniku pa je vender nemogoče, da bi mógel otrokom vse prikriti in vse od njih odverniti, kar jim škoduje in jim je nevarno. Potrebno je tedaj, da se otroci tako napeljujejo, da sami časoma spoznavajo, koga se morajo varovati in ogibati. Otroci se morajo tedaj opominjati in svariti. Kako pa naj se opominja? Opominjati se ne sme prepogosto, temuč samo takrat, kadar je treba. Prepogostno opominjanje stori, da otroci oterpejo, in za nobeno besedo ne marajo. Zato marsikteri učenik toži: „Stokrat sem že učencem prepovedal to in uno, pa vse nič ne pomaga!“ — Vidiš, ljubi moj, ravno zato, ker si že tolikrat prepovedoval, so se otroci že navadili tvojega svarjenja, in že ne poslušajo, kar jim prepoveduješ. — Opominjati se ne sme prenapeto, — posebno ne s kako lažjo. Otroci kmali zapazijo zvijačo, in potem tudi resnice ne verjamejo. Posebno dobro je, če se otroci opominjajo v podobi kake lepe, primerne povestice in se varno zavračajo na dobre zglede in na svoje lastne skušnje. — Opominjati se mora pa tudi ljubeznjivo in po očetovsko, zraven pa previdno in varno, da otroci ne zvejo kaj, kar še ne vedo; — postavim, ne bilo bi prav, če bi se imenovale kake pregrehe nečistosti i. t. d. Ako mora rejnik kaj tacega omeniti, naj omeni vselej prav modro, previdno in spodobno, da več ne škoduje, kakor pa koristi. — Vsako opominjanje naj bo tedaj v pravem času in po pravi poti.

Ako pa pri otrocih lepi nauki in modre opminjanja ne zdajo, da bi se hudo nagnjenje z lepim poravnalo, je pa treba tudi ojstreje ravnati. Kazati se mora naj pred na žalostne nasledke, kateri pridejo za pregreški. Požrešniku naj se, postavim, pové, da bo zbolel, da se bo mogel postiti, grenke zdravila piti i. t. d.; nečednemu otroku naj se kaže, kako ga bo sram, — prepirljivemu, kako ga bodo iz družbe spodili, — pozabljivcu,

da bo mogel večkrat zastoj kam iti i. t. d., — lenemu, da ne bo imel kaj jesti, — lažniku da mu nihče ne bo verjel, če bo tudi resnico govoril i. t. d. — Hudo, vrašeno nagnjenje pa naj se tudi naravnost zatira s kaznijo. Preden pa se kaznuje, naj se žuga, toda ne prepogosto in nikoli kaj tacega, kar se ne more in ne sme spolniti, — zakaj kar se žuga, se mora tudi na tanko zgoditi, če je treba. Rejnik naj žuga previdno, in naj bo potem tudi mož beseda. Ko pa je tudi žuganje zastoj, mora priti napovedana kazen. Kaznovati pa se nikoli ne sme zato, da bi se otroku hudo storilo, temuč le z edinim namenom, da bi se pri otroku hudo nagnjenje zatiralo, in da bi se hudobija odvernila, — tedaj vselej le iz ljubezni, ne pa iz maščevanja do otroka.

c. Kako se pregreški ozdravljajo.

Rejnik mora pri otrocih posebno gledati na take pregreške, ki izvirajo iz kakega napčnega nagnjenja in so stanovitni, kakor je, postavim, svojoglavnost, nagnjenje k tatvini i. t. d. Taki pa se težko naravnost spoznajo in zavračajo, — večkrat jih še le takrat zapazimo, ko so se že globoko vkoreninili. Pri vseh priložnostih si mora rejnik prizadevati, da spozna in najde take pregreške, pa tudi njih izvirke, to je, da zvé, od kod izhajajo. Posebno težko je najti dušne pregreške, kateri so zelo skriti, in se nam včasih še celó kažejo, kakor da bi bili kaj dobrega. Rejnik mora na tanko vediti, kakošno mora biti vsako nagnjenje samo na sebi, pa tudi v primeri z drugimi, in mora to, kar se kaže, primerjati s tem, kar more biti. On naj otroke vedno opazuje in z drugimi primerja, in naj se o tem tudi s kom posvetuje. — Ko zapazi kaj napčnega, naj gre hitro tudi do pravega izvirka ali vzroka pregreškovega. Veliko pregreškov izvira že pri otroku, — na njegovem životu, na prirojenih nagnjenjih, v njegovem popačenem duhu i. t. d.; včasih pa pregrešek tudi izhaja iz otrokove okolice, to je, ako je pri takih ljudeh, v takem kraji, kjer se ga je kaj slabega prijelo. Pregovor pravi: „Kakor stari delajo, tako se mladi učé.“ — Vzrok marsikterih pregreškov je tudi že v odreji. Velikrat bi se staršem in učnikom lahko reklo: „Kaj pa vidiš pezder v očesu svojega brata, bruna pa, ki je v tvojem očesu, ne čutiš? Ali, kako moreš reči svojemu bratu: Brat! pusti, da ti bom iz-

derl pezder iz očesa, ko sam v svojem očesu ne vidiš bruna? Hinavec! izderi popred bruno iz svojega očesa, in potem glej, da izdereš pezder iz očesa svojega brata!“ Luk. 6, 36.

Ko rejnik najde pri otroku izvirek ali vzrok pregreška, naj ga precej pri začetku, kar je mogoče, ustavlja in zatira. Ni prav, če kdo meni, da se bo ta ali uni pregrešek v poznejših letih znabiti sam odpravil ali saj zboljšal; — temuč misliti se mora, da dalje, ko se odlaša, težje se odpravi in zatre kaj slabega, nazadnje pa se še celó nič pomagati ne more. Pregovor pravi: „Drevesce ravnaj, dokler je mladó, staro se ti uklonilo ne bo“. Zrejenču pa naj se tudi živo pred oči postavljajo žalostni nasledki njegovega pregreška, da bi se ga tudi sam rad znebil. — Ako ni otrok posebno termast in hudobne volje, naj se le ljubeznjivo in krotko zavrača in napečuje na pravo pot k poboljšanju. Razlaga naj se mu, da se človek lahko kaj odvadi in kaj navadi, in tedaj tudi lahko poboljša, če ima le resnično voljo za to. Dobro pa si naj rejnik zapomni, da naj tudi po poti poboljšanja počasi stopa, in da nikakor ne preobloži svojega zrejenca, da ne omaga. Počasi se daleč pride! In če tudi zrejenec zopet zajde na svojo prejšno krivo pot, naj ga rejnik zopet poterpežljivo zavrača, in naj ne obupa, da bi se poboljšal. Saj se še odraščeni človek težko odvadi kake nerodnosti, ktera mu je že preveč zašla za kožo.

Podlaga izobraženosti.

Podlaga vse izobraženosti in učenosti so začetne šole. — Izobraženost in učenost ste pa dve reči, ktere človeka plemenite, in mu lajšate pot do pravega namena, to je, da je človek že tukaj na zemlji srečen in da ne zgreši sreče, ktero mu je Bog v svojem kraljestvu — v obljubljeni nebeški deželi pripravil.

V šoli se otroci štirih poglobitnih predmetov vadijo: kerščanskega nauka, branja, pisanja in številstva.

Pervine štiri skupaj

Življenje časno srečno

Dajejo nam že tukaj,

In unkraj groba večno. —

Kerščanski nauk je naj imenitnejši vseh predmetov, — je začetek znanja in vse modrosti, — je vratar in svetilo ne-

beškega žara do spoznanja, in je oživljevalec naših src v strahu božjem. V kerščanskem nauku spoznamo, da smo naj imenitnejše stvari na zemlji, in da nas je dobrotljivi stvarnik za kaj več ustvaril in namenil. Po tem nauku dobivamo v svoje serca tisti mir, katerega nam svet ne more dati, — tisto tolažbo, katere druge minljive pozemeljske stvari nimajo, da namreč naša duša ne bo nikoli umerla, temuč vedno živela. — Kerščanski nauk naj bo naše celo življenje, — in toraj naj prvi in naj potrebnejši predmet začetne šole.

Branje nam je v življenju zelo potrebna in koristna reč. Brati se moramo učiti, da si iz bukev in spisov potrebnih naukov nabiramo. — Brati moramo pridno in skerbno, da si žlahtnimo serce in bistrimo spomin. — Berimo pa tudi pazljivo veliko knjigo neizmerne narave božje, da občudujemo nevidljivega stvarnika, — ga molimo in častimo neprenehoma. — Branje je tedaj drugi koristni predmet začetne šole.

Nič manj potrebno in koristno, kot branje, je tudi pisanje. — Učimo se pisati, da bomo lahko sebi in drugim kaj zapisali in tudi poznejšemu narodu svoje misli zapustili. — Ne samo lepo, temuč tudi dobro in prav se učimo pisati. Kdor si vé začerkati, kaj je prav in lepo, kaj je dobro in koristno, — si nabira bogati zaklad za življenje. Pa tudi gorjé pisaču, ki kaj nepoštenege pisari! — Je pa še neka večja in lepša pisava z neizbrisljivimi čerkami brez pisavnega orodja, ktera je zapisana na tablo našega serca, kjer se bere kerščanstvo in bogoljubnost. — Ta pisava nas uči, da naj si zapišemo nauke modrosti in bogaboječnosti na tablo svojega serca. — Pisanje je tedaj tretji koristni predmet začetne šole.

Številstvo nas uči, da bi bili varčni pri gospodarstvu, — da bi pri vseh svojih opravilih primerjali izdajke in dohodke z dobički in z zgubami. — Pa tudi še kaj več nas uči številstvo! Uči nas tudi, da se bo enkrat pred večnim sodnikom število za naš večni dobiček ali za našo večno zgubo. To številstvo imejmo z velikimi številkami globoko vtisnjeno v serce, ker to bo naše poslednje številstvo. — Številstvo je tedaj četrti koristni predmet začetne šole.

A. Štamcar.

T e ě n o u ě i l o .

Kazavni poduk.

H i š a .

Snova. Podstava, zid, streha; hišne duri, veža, klet, stopnice, izba, čumnata, stene, okna, kuhinja, peč, ognjišče, dimnik, podstrešje.

Učba. Učitelj naj zbuja domišljijo učencov, to je, vadi naj jih, da prav mislijo in si mnogoverstne reči pred oči postavljajo. Dobro je, če jim pokaže kako podobo, ktera kaže reč, od ktere jim kaj pripoveduje. Narisa naj tedaj tudi hišo na tablo, rekoč: Tu narisam hišo. (Naredi samo očert ali obris hiše — zid in streho.) Koga pomenijo te čerte (navpične)? Spodnji zid, ki je v tla vzdian, se imenuje podstava. Podstava je spodnji hišni del. — Kje se tedaj zid prične? Zid je srednji hišni del. — Koga pomenijo te čerte (poprek)? Čemu je streha? Zakaj je sterma? Koga je še pri strehi? Okoli strehe je žleb. Na strehi so line, veternice i. t. d. Streha je pokrita z opeko ali pa s skodlami, ali z desčicami, včasih tudi s slamo ali s terstjem. Streha je zgornji hišni del. Kje hodimo v hišo? Vidite, tu narisam hišne duri. Duri imajo prag, podboje in tečaje, na katerih vrata visijo. Koga je pri vratih, da jih ponoči moremo zakleniti? — Skozi duri pridemo naj pred v vežo. — Skoro pri vsaki hiši je pod hišo neka shramba, ki ji pravimo klet. Klet je obokana. Koga je v kleti? Klet je naj spodnja hišna shramba. Po stopnicah se gre v klet in v verhnje nadstropja. Kakšne so stopnice? Stopnice imajo tudi deržaj; zakaj? kakšen? — Iz veže se pride v izbo, kjer navadno stanujemo, zato ji pravimo tudi stanica. Kako pravimo tej izbi, kjer smo zdaj? Hiša ima več izb. Recite: V hiši so izbe. — Čumnate so shrambe, kjer se marsikaj hrani. — Izba ima štiri stene. Koga je nad stenami? — Kaj pomenijo ti le risi (okna)? Čemu so okna? Okna imajo omrežje in zatvornice; zakaj? Nektera hiša ima po več versta oken. Hiše so tedaj z enim nadstropjem, z dvema nadstropjema ali z več nadstropji. — Recite še enkrat: Na podstavi stoji zid, na zidu sloni streha, v zidu so duri in okna. — Kadar mati jedi pripravljajo, so večidel v kuhinji. Koga je v kuhinji? Kuha se pri ognju. V kuhinji je ogenj.

Ogenj se napravi v peči ali na ognjišču. Čemu je peč? kdo jo naredi? iz česa? S čim kurimo? Iz kuhinje se kadi; kam? Ali more biti pri vsaki hiši dimnik? Zakaj dimnik ne sme biti lesen? Koga je na dimniku? Veternica ali petelin kaže veter. — Podstrešje je pod streho. Kako se gori pride? — Imenujte vse hišne dele! Dele, ki so zunaj pri hiši, imenujemo zunanje hišne dele, — ki so znotraj, pa znotranje hišne dele. Imenujte najpred vse zunanje, potem vse znotranje hišne dele! Česa pa je treba, da se hiša naredi? Treba je: kamnja, apna, peska, lesa, ilovice, opek, (slame), železa, stekla i. t. d. Kdo stanuje v hiši? Ali imajo vsi ljudje svoje hiše? Vendar pa stanujejo vsi ljudje v hišah; kako je to? Ali imajo živali tudi hiše? Ptiči imajo gnjezda, lesice luknje i. t. d. Tudi ljudje niso nekdanj hiš imeli. Prebivali so na polji, v gojzdu, v duplinah i. t. d. Deleč, deleč od nas so še zdaj taki kraji, kjer ljudje nimajo hiš, ali saj takih ne, kakor jih mi imamo. To je hudo. Lejte, otroci, kako srečni ste, ker stanujete v hiši! Kako hudo bi se vam godilo, ko bi ne bili pod streho! V nekterih krajih imajo ljudje tudi koč. Kje ste že vidili kako koč? — Ali so vse hiše enako velike in lepe? So kmečke hiše, velike hiše, lepe gosposke poslopja, gradovi i. t. d. Kje je bolj prijetno stanovati, v veliki, lepi hiši, ali pa v majhni kmečki hiši? — Se vé, da je bolj pripravno, če stanuje človek v lepi hiši; — toda, kdor je zadovoljen, in komur je malo treba, je v prosti kmečki hiši ali v kaki bajti ravno tako vesel in srečen, kakor da bi bil v naj lepšem gradu. — Naš zveličar je bil celó v hlevu rojen. —

Preljuba ti domača hiša,
Kak sladko ti me veseliš!
Me var'ješ mraza, hud'ga piša,
Mi postljico zvečer sladiš.

Tu s starši, z brati in s sestrami
Priserčno se radujemo;
Prijatli in sosedje z nami
Veseli tu se družijo.

Skoz okence mi solnce sije
Tak milo, da nikjer takó,
Nebeški čut mi v serece lije,
Da lahko molim prav lepó.

Preljuba ti domača hiša,
Presladki kraj in mili dom!
Čeravno si brez vsega bliša,
Pozabil te nikol' ne bom.

Družina.

Snova. Oče, mati, sin, hči, brat, sestra; stari oče, stara mati, vnuk, vnuka; stric (ujec), teta, stričnik, stričnica, bratranec (sestranec), bratranka (sestranka); — hlapec, dekla.

Učba. Oče in mati se imenujejo starši. Kako pravijo starši tebi, tvojim bratom in sestram z eno besedo, kadar od tebe ali od tvojih bratov in sester z drugimi ljudmi govore? Koliko otrok je pri vas? Starši pa vam pravijo tudi sinovi in hčere. — Ali imajo tvoj oče ali tvoja mati tudi še očeta? Kako pravite doma očetovemu ali materinemu očetu? Kako kličete očetovo ali materino mater? Stari oče so tedaj očetov ali materin oče, in stara mati so očetova ali materina mati; to so starši staršev vaših, in vi ste njih vnuki in vnuke. — Očetovi bratje so vaši strici, materni bratje pa ujci. Očetove ali materine sestre so vaše tete. — Sinovi očetovega ali maternega brata so stričniki, hčere stričnice, in vi ste si bratrance in bratranke. — Hlapci in deklice pomagajo staršem delati; pravimo jim posli. — Imenuj vso vašo družino — ti! ti! . . . Recite: Mi imamo starše, brate, sestre, starega očeta, staro mater, strica, bratrance i. t. d. Naši strici, tete, bratrance i. t. d. so naša žlahta ali naši sorodniki. — Starši skerbé za vso svojo družino. — Kadar si lačen, ti dajo starši jesti — zjutraj, popoldne, zvečer. Obleko, katero imaš, so ti kupili in napravili tvoji starši. Vse, kar potrebuješ, ti dajo starši. Oni pa ne skerbé samo, da imajo otroci jesti in piti, — temuč tudi, da se kaj naučé, zato vas pošiljajo v šolo, vam kupijo bukve in vse, česar vam je za nauk treba. — To je pač dobro, da starši tako lepo skerbé za vas. Kaj bi bilo, če bi staršev ne imeli! Mati čujejo večkrat cele noči pri tvojem majhnem bratcu, če je kaj bolan, in ne more spati. Lej, ravno tako so tudi za te vse storili in veliko preterpeli, preden si toliko zrastel, da si moreš že sam kaj pomagati. Tvoj oče morajo prav pridno in včasi prav težko delati, da ti zaslužijo kruha in drugega potrebnega. — Lejte, otroci, starši vas neizrečeno ljubijo, ker toliko za vas storé. Zeló, zeló hudobni bi bili taki otroci, kateri bi svojih staršev ne imeli preserčno radi. Dober otrok ljubi svoje starše. Vsi otroci morajo svoje starše ljubiti. Ako svoje starše ljubite, jih tudi radi ubogate, kar vam ukazujejo. Dober otrok rad uboga. Dobregra otroka imajo starši radi, pa tudi Bog ga ne pozabi, in mu da srečo.

Vse, kar koli potrebujem
Starši moji mi dajó,
Noč in dan za mé skerbijo
In me var'jejo lepó.

Kak bi mogel poverniti
Staršem to jaz revček zdaj,
K Bogu zanje čem moliti
In ljubiti jih vselej.

Tudi starega očeta in staro mater morajo otroci lepo ubogati in jih radi imeti, — pa tudi strice in tete in vso zlahoto spodobno spoštovati. — Posebno pa si morajo bratje in sestre dobri biti. Tako hočejo vaši starši, — tako imajo radi vsi ljudje, — in tako tudi Bog zapoveduje. Tudi s posli morajo otroci lepo shajati in jih ne zaničevati. Posli tudi veliko terpe in delajo pri hiši.

Edinost hišno srečo spleta,
Nemir, prepir pa jo spodjeda. —

Pervi šolski dan.

Koliko različnih čutil in upov prešinja učiteljevo serce, kadar pervikrat v šolskem letu stopi med število novincev! Obdaja ga sveta nedolžnost, zroč en mu je naj dražji zaklad staršev in nada prihodnosti. — Učitelju se zdi, kakor da bi bil oče med svojimi otroci, in kakor pastir med svojimi ovčicami, ktere naj bi po dobri paši vodil in jih napajal pri studencu življenja. Zares, velika čast in sveta naloga! — Kdo pa bi tudi ne pomislil, koliko truda in mnogoverstnih težav čaka učitelja pri njegovem lepem poklicu! Toda, ne prestraši se, dragi učitelj! Pomisli, da ima vsaki stan svoje veselje, pa tudi svoje terpljenje. Spolnuj stanovitno in poterpežljivo svoje dolžnosti; misli, da tudi hrast ne pade na prvi mah, in da je čas zdravnik vseh ran.

Kdor se z odrejo in z učenjem otrok peča, vé iz lastne skušnje, kako nepremišljeno ravnajo nekteri starši, kteri, namesto da bi že zgodaj vcepili ljubezen do šole v mlade serca svojih otrok, jih le še strašijo, rekoč: „Le čakaj, kadar boš hodil v šolo, bo vse drugače; tam bo šiba pela, da bo joj!“ Ni toraj čuda, ako se potem tak otrok ne upa v šolo, ali pa da se mu šola zdi strašnejša, kot temna ječa nedolžno obsojenemu. Ako tedaj tak otrok v šoli res zagleda kako šibico, jo pobriše plašno naravnost domu.

Da bi pa učitelj tako boječe in ostrašene otroke prepričal, da jih ima rad, je treba, da prav prijazno ž njimi ravna. Zatoraj naj novince prav prijazno sprejema, se ž njimi ljubo pogovarja, naj jih kaj poprašuje, kar vé, da mu morejo odgovarjati. Pripoveduje naj jim, koliko lepega se bodo v šoli učili, in kako rad da ima on pridne otroke. Kdor vé, kako radi

otroci lepe povesti poslušajo, jim bo precej prvi dan kaj tacega bral in jim bo pokazal, kako si bojo potem sami lahko z enakimi povesticami kratkočasili, kadar se nauče brati. Tudi lepe podobe gledajo otroci kaj radi; saj jim plava, tako rekoč, njih celo življenje v načertanih podobah pred očmi. Toraj naj jim učitelj tudi pokaže kako znano podobo. — Posebno primerne bi bile podobe za kazavni poduk. Ako pa takih nima, naj jim sam kako hišo, drevo ali kaj enacega narisa na šolsko tablo. Saj vidimo skoraj vsak dan, kako radi otroci čertajo po svojih tablicah in pisnih zvezkih, in naj bolj jih veseli, ako si narisajo kakega možička, hišo, drevo i. t. d.

Po takih in enakih potih bo učitelj tedaj že prvi dan otroke modro vodil, da jim šolo priljubi in jih za nauk pripravi. Varovati se mora učitelj posebno prvi dan, da se ne obnaša merzlo in terdo pri svojih pervencih, da jim sebe in šole ne pristudi. Še manj pa sme učitelj prvi dan za šibo prijeti, ako se mu kako svojeglavno dete ne vede precej po volji. To bi mu le velike sitnosti nakopalo, ker tako ravnanje bi oplašene otroke še bolj v strahu poterdilo, ker bi si mislili, da je vender res, kakor so mi doma od šole pravili.

Skerbi toraj, dragi učitelj, in prizadevaj si, da si že pervikrat pridobiš ljubezen učencov, in da jim šolo priljubiš. Poskušaj vse, kar veš in znaš, da bi ti prav služilo, in opušaj, kar bi te utegnilo zadrževati na poti do otroških serc. Ako si si ljubezen otrok pridobil, si vklad postavil, na kterege boš lahko naprej zidal in se bližal pravemu namenu.

Fr. Gerbic, učitelj.

Književnost.

Pesmi Miroslava Vilharja. III. šestka. Iz kamnotiskarnice Egerčine v Ljubljani 1861. Naš slavnoznaní pesnik nam je zopet spletel lep venček slovenskih pesmic za kratek čas, ki imajo prav lahke, narodne napeve, ktere se bodo gotovo kmali povsod vdomačile. — Dobivajo se pri g. Lerher-ju in Giontini-tu v Ljubljani in po družih slovenskih mestih po 50 kr.

Der Landschullehrer als Landwirt. Dargestellt von einem Landschullehrer. Langensalza, Verlags-Komtoir. — Ta knjižica, pet pol debela, razlaga veliko gospodarskih reči, — posebno ima mnogo svetov za učitelje, kteri se s kmetijo pečajo.

Ost und West. Nemški časnik za slovanske pravice. Izhaja na Dunaju vsak dan v velikem formatu, in velja do konca junija 5 gl. 40 kr., do konca tega leta pa 14 gl. 30 kr. Vrednik je slavnoznaní Tkalac.

Šolska roba.

Naloga iz številstva.

Nekdo kupi 225 veder vina, katero čez 18 mescov $1\frac{1}{4}$ krat dražje proda, kakor ga je plačal. Ako si za svoj trud, kar mu ga je to vino prizadalo, rajta 340 gold., — ima 380 gold. več dobička, kakor če bi bil svoj denar naložil na obresti po 6 od sto. — Po čim je kupil in prodajal vedro?

Opominek za orglavca.

Red za cerkvene pesmi v tem mesecu. Za belo nedeljo: Pri darovanji: kako velikonočno. Po povzdigovanji: „Povzdigni duša se iz praha!“ (glej Praprotnikove pesm. in g. Riharjeve nap. VIII.)

Za 2. nedeljo po veliki noči: Pri darovanji: „Ti, o Jezus serénomili!“ (glej Praprotnikove pesm. in g. Riharjeve nap. od sv. obh. in mat. božj.)

Za 3. nedeljo po veliki noči: „Moj duh se povišuje“ (glej Potočnikove sv. pesm.)

Na svetega Marka dan: „Večno srečno je življenje“ (glej Potočnikove sv. pesm.)

Za 4. nedeljo po veliki noči: Pri darovanji: „To naj vas nikar ne žali“ (glej Dolinarjeve ned. pesm. in nap.) — ali „Bodi počesen, svet Juri!“ (glej Potočnikove sv. pesm.)

Velikonočna.

Kristus nas je že odrešil,
In težavno pot končal —
Smert, hudobo v brezno trešil,
Danes je iz groba vstal.
Bil poslanec je 'z nebes, —
Vse, kar je učil, je res! Alleluja!

Iz kraljestva večne tmine
Je nas reveže otél,
Dedče svoje domovine
In za brate nas je vzél.
Več ljubezen je kot smert,
Večni raj nam je odpert! Allel.

Slavni god in dan veseli
Serčno vsi obhajajmo!
V veri smo ozeleneli, —
Sladko upanje cvete!
Pomlad večna se rodi,
Rajska zarja rumeni! Allel.

Vse naj slavo dans prepeva,
Hvali izveličarja!
Naj hvaležnost zdaj odmeva
Vse, karkoli cvet imá!
Vsi jeziki clo v nebó
Alleluja! naj pojó! Allel.

Pomladanske cvetice.

Naj prva pomladanska cvetlica je pomladansko resje (*Erico carnea*), ki kinči z rudečim cvetjem naše sterne hribe apnenate, in daje čebelam prvo in prav zdravo pičo.

Prikaže se potem tudi zvonček ali korčik (*Galanthus nivalis*). Na mali štiblici visi beli cvet, ki je iz treh belih latic in iz treh manjših zelenih peresic. Cvete mesca sušca ali tudi pred. Raste po robih in germovju. Otroci imajo zvončke radi, ker nam oznanjujejo, kakor zvon iz turna, veselo pomlad.

Vijolica (*Viola odorata*) ima v čašici 5 perc in cvetno krončico; je modra ali tamno višnjeva. Raste po mejah in pri plotih; cvete mesca sušca in malega travna; diši prav lepo, — toda premočno in omamljivo, če jo imamo v stanici.

Ravno v tem času zarumeni dišeče cvetje mačkova (*Salix caprea*).

Kraj senožet po germovju se vzdiguje z višnjevim glavicami podlesk (*Crocus vernus*), ki je jesenskemu ušivcu (*Colchicum autumnale*) prav zelo podoben.

Pljučnik ali palčnik (*Pulmonaria offic.*) ima tudi modro cvetje in pegaste perca. Raste po germovju in po travnikih. Ta cvetlica ima zdravilno moč v sebi.

Kalužnica (*Caltha palustris*) ima tamno zelene, svitle perca na močnih steblih in rumenjakasto, svitlo cvetje iz pet perc brez čašice. Čebele gredo rade na njo. Cvetje daje rumeno barvo.

Zlatice (*Ranunculus acris*) so več plemen; imajo svitlo rumeno cvetje. V nekterih krajih jih je po travnikih vse rumeno. Med travo za živinsko pičo niso dobre.

Rumene vijolice (*Cheirantus Cheiri*) imajo ravne štiblice in gladke perca, tudi lepo diše.

Potočnice (*Myosotis palustris*) so modre in polne cvetja; — pomenijo zvestobo.

Še druge pomladanske cvetice so: lapuh, jeterčnik, šmarni slak, petoperstnik, bučnice, mali lesjak, regrad, marjetice, orlice i. t. d.

Dragocenost smešnic.

Smešnice, se vé da le jedrene in poštene, pa nikakor spodtikljive ali žalivne, so kaj mikavno kratkočasenje za bravce in poslušavce — učene in neučene. One kaj prijetno razvedrujejo duhá, bistrijo um, razveseljujejo serece takó posamnežem kakor celim družčinam; one so, da rečem ob kratkem vse, zares — slovstveni ocvirki. — Njih predmet je vse, karkoli zbuja pošteni smeh; od tod je njih imé. „Pošteni smeh“ rečem premišljema, ker pohujšljive ali kakor koli žalivne smešnice niso za poštene ljudi.

Koliko smeha velikrat prizadene že le samo različnost izreke ravno tistega jezika, ja že le posamnih besed ali čerk, vé že vsak bravec iz lastne skušnje. „Vsaka vas ima svoj glas“ — to je pač resnično, pa tudi kaj mično, poslušati te glasovne razlike, jih tudi v povestih posnemati za smeh, le ne nikdar oponašati v zasmeh in žaljenje, kar je sirovost in nekerščansko. — Jest podam tu bravcom le nekaj nareških smešnic — šegeljivih za smeh že po nenavadni izreki besed, ali tud le posamnih čerk.

Raganist čez vse raganiste.

Kako ste kaj zadovoljni z vašim novim organistom? — vpraša potnik nekega vaščana, s katerim sta se le po naključbi sošla na poti. — „Jejtapamej“, odgovori vaščan ves nadušen, „še nakóvlj nakir taega! Tu tu je raganist tu, ta zna urlat ta, — in kok še le pet' pet'! Tok zna, tok lep zna, tok prečudn lep, tok nazrečén, nazgruntan lep, tok lep — lep — lep —, da — Bóhnasvari!

Abecedar.

Zastavica.

Po svojim stanu strežem drugim le,
Mi vzameš glavo pa premeniš me
Le v drug'a strežeta — čveteronoga.
Obeh le mal' različna je naloga;
Osoda tere naji blizo enaka,
Vse šteje naj', plačuje za bedaka.

Balantinov.

Uganka **slovnice** v poslednjem listu je: pismice (pis-Mice).

Novice.

Mesto Berno je dalo namesto razsvitljenja zavoljo podeljenih novih vélikih cesarskih postav ubogim in revnim šolskim otrokom 1500 gold. — Lep izgled marsikteri srenji!
(W. Ztg.)

(Dopis.) Iz Drage. Slovenski učitelji smo silno potrebovali svojega časopisa. Ljubi „Tovars“, prav radi Te čitamo in vsaki mesec težko pričakujemo; škoda da saj dvakrat na mesec ne izhajaš. — Vem, mili moj „Tovars“ da boš rad sprejemal dopise od svojih bratov. Pišem Ti tudi jaz nekaj verstic in Ti odkritoserčno potožim, kako se še nekterim učiteljem godi zastran njihovih dohodkov. — Učiteljski stan je sicer prav lep stan, toda zeló težaven. Lahko se reče, da je vsaki učiteljev krajcar kervavo zaslužen denar. — Pa pogledjmo, kako nekteri učitelji na deželi dobivajo svoje krajcarje! Pride konec mesca ali pol leta, ali kakor je odločeno, da učitelj dobiva svoje plačilo pri dotičnem županu, — pa kaj mu župan odgovori: „Moj dragi gospod učitelj“, pravi oče župan, „ljudje še niso plačali, — jih sicer opominjam, pa malo kaj izda, — zatoraj bo treba, da se obrnete k c. k. okrajni gosposki, in jo prosite, da

bi se Vam to plačilo po kakí drugi poti iztirjalo.“ — In tako se učitelj večkrat dolgo puli za svoje terdo zaslužene krajcarje, preden jih spravi skupaj. — Da bi se učitelj takim in enakim sitnostim ognil, bi bilo dobro, da bi on svoje plačilo prejemal pri c. k. davknem vradu. — Ljudje naj bi namreč pri navadnih davkih tudi nekaj še za svojega učitelja privergli, kar bi se jim prav malo poznalo, — učitelju pa bi bilo veliko težav odvzetih, in bi gotovo veselše delal na svojem terdem polju. — Kaj misliš, moj „Tovarš“, ali bi bilo mogoče, da bi se tako zgodilo?*) — Morebiti da bi bilo dobro, če bi se tudi v deželnem zboru kaj od tega sprožilo. — Za danes z Bogom, ljubi „Tovarš!“ Ako Ti bo všeč, se bom večkrat tovaršil s Tabo.**)

*) V marsikterih krajih po deželi je že tako vravnano, da učitelji dobivajo svoje denarske dohodke pri c. k. davknem vradu. — Mislimo da bi se tako povsod lahko zgodilo, kjer bi bilo treba; — toda prositi se mora; „svet na prošnji stoji!“

**) Gotovo všeč!

Vredn.

G. pisavcom mladinskih reči.

„Uč. Tovarš“ se ne more preveč pečati s preobširnimi spisi mladinskih reči; — toraj smo sklenili take reči posebej, v majhnih zvezkih, na svitlo dajati. Nekaj prav mičnih povestic imamo že nabranih, — pa jih še prosimo, če jih ima kdo kaj. Vredništvo.

Imenik visokočast. in čast. g. g. naročnikov. 101. Prim. Remic, fajm. pri sv. Lenardu. — 102. Jož. Potokar, uč. v Mokronogu. — 103. Ant. Petrovič, uč. v Černem verhu. — 104. Jan. Habe, fajm. v Zavraci — 105. Fr. Vradač, uč. v St. Pavlu. — 106. Fr. Teran, kapl. v Ospi. — 107. Vodstvo glavne šole v Ipavi. — 108. Bl. Petrič, duhoven v Podkrajem. — 109. O. Greg. Lovšina, uč. v Kamniku. — 110. Mat. Hudovernik, uč. na Bohinjski Beli. — 111. Fr. Koritnik, tergovec v Čabru. — 112. Karol Bauer, duhoven v Celovcu. — 113. Fr. Lesjak, poduč. v Lembahu. — 114. Jak. Ukmar, uč. v Mošnjah. — 115. Jak. Praprotnik, uč. v Šentjurju. — 116. Fr. Praprotnik, uč. v Podbrezjah. — 117. M. Pleteršnik, dijak na Dunaji. — 118. Dr. Jož. Muršec, uč. veroznanstva v Gradcu. — 119. Mart. Godina, kurat pri sv. Marjeti. — 120. Ant. Reje, dekan v Vidmu. — 121. Jož. Virk, župnik pri Marii na Kalobji. — 122. Ant. Sovine, vikar v Podgrajah. — 123. Jož. Raktelj, uč. v Ribnici. — 24. Jan. Resman, posestn. v Zgošah. — 125. O. Jul. Jelovšek, uč. v Nazaretu. — 126. Fr. Kocuvan, uč. pri sv. Bolfanku. — 127. Fr. Stermšek, uč. v Kozjem. — 128. Bl. Veranič, uč. na zgornji Poljskavi. — 129. Ant. Gregorsič, duh. pom. v Libišini. — 130. Milostljivi gosp. Anton Martin Slomšek, knez in škof lavantinski v Mariboru. — 131. Fr. Kokolj, uč. v Ločah. — 132. Jan. Trampuš, kapl. pri sv. Antonu v slov. goricah. — 133. Rajm. Dominkuš, uč. pri sv. Ant. v sl. gor. — 134. Fr. Pišenjak, uč. pom. pri sv. Ant. v sl. gor. — 135. Gašp. Majhenič, nov. nemšk. križ. reda in kapl. pri sv. Benediktu v slov. gor. — 136. Ant. Šmen, uč. v Ptuj. — 137. Drago Švajgl, uč. v Ptuj. — 138. Jak. Meško, ravn. glav. šole v Ptuj. — 139. Juri Ramtaša, kapl. pri sv. Andraši v sl. gor. — 140. Jož. Šetina, poduč. v Šoštajnu.

Listnica. Sl. vredništvu časop. „Slovo“: Nektere čisla vašega verlega lista smo po dvakrat prejeli, nektere pod napisom: „Školski Prijatelj“, — druge pa pod pravim imenom. Kar smo jih dobili odveč, jih pošljemo nazaj. — G. H. v I.: Za muzikalno delo — hvala! G. Ant. Andolšek-u: Slovknico ste prav uganili; za poslano — hvala! —

Odgovorni vrednik:
Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:
Jož. Rudolf Milic.